

PAPER DETAILS

TITLE: Ekonomi ve Maliye Bakanligi Kurulmasi Lüzumlu

AUTHORS: Hüsamettin Kiliç HÜSAMETTİN KILIÇ

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/7799>

EKONOMİ VE MALİYE BAKANLIĞI
KURULMASI LÜZUMLU

Hüsamettin KILIÇ

Müşavir Maliye Müfettişi

İstanbul: 1978

THE UNITED STATES OF AMERICA
DEPARTMENT OF THE ARMY

OFFICE OF THE ADJUTANT GENERAL
WASHINGTON, D. C.

AG-100-100000

— 10 —

Hüsamettin Kılıç
Müşavir Maliye Müfettişi

EKONOMİ VE MALİYE BAKANLIĞI

KURULMASI LÜZUMLU

30.4.1973 tarihinde İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi
«Maliye Enstitüsünde» 11.1.1978 tarihinde İstanbulda «Maliye
Teftiş Kurulunda» verilen konferans..

KONFERANSIN PLANI

EKONOMİ VE MALİYE BAKANLIĞI KURULMASI LÜZUMLU

I — KLASİK VE MODERN MALİYE KAVRAMLARI

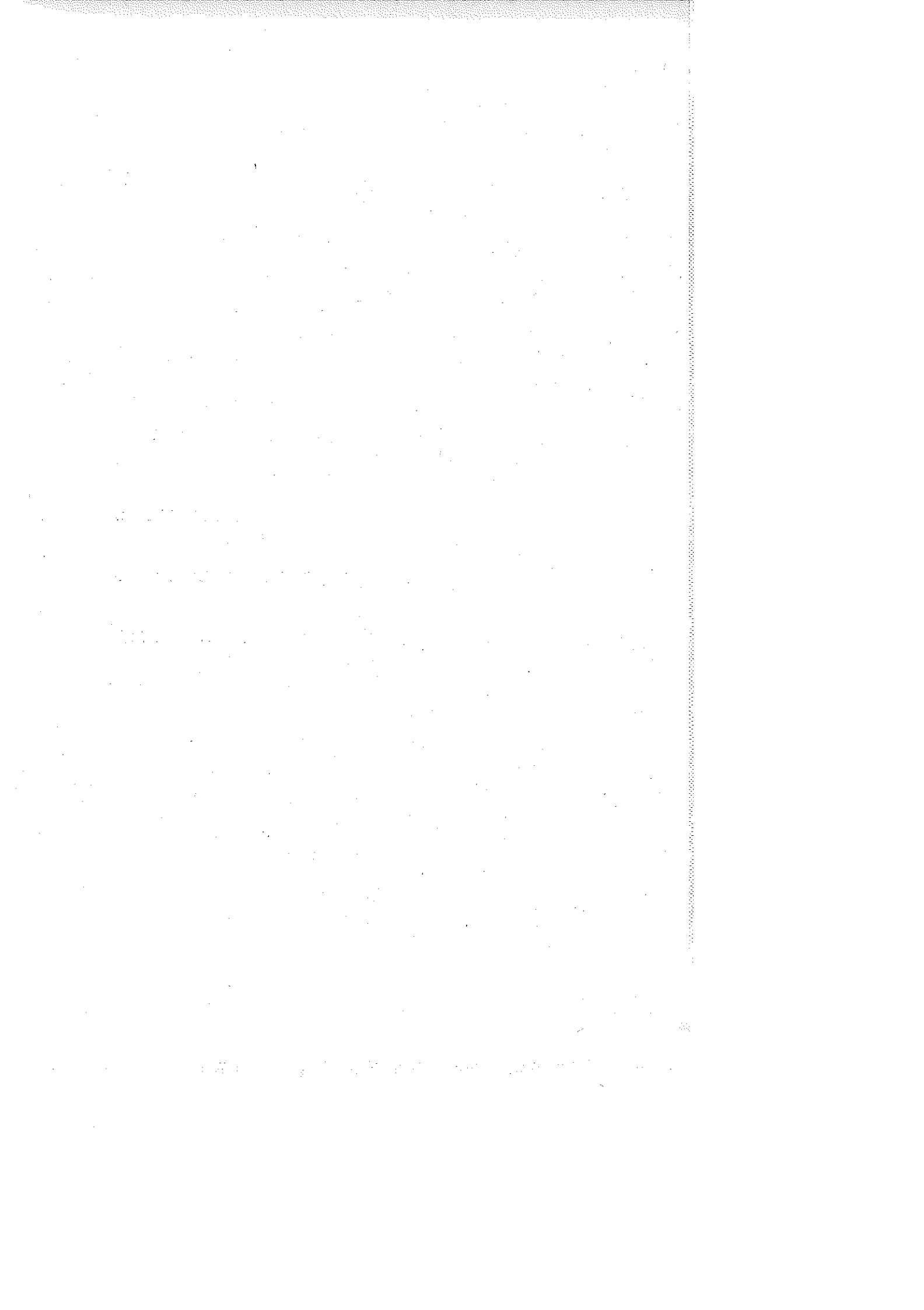
- A — Klasik Maliye Kavramı
- B — Modern Maliye Kavramı

II — FANSIZ EKONOMİ VE MALİYE BAKANLIĞININ KURULUŞU

III — TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMANIN SAKINCALARI- NA ÖRNEKLER

IV — KURULMASINI ÖNERDİĞİM EKONOMİ VE MALİ- YE BAKANLIĞININ ŞEMASI

V — SONUÇ

I — KLASİK VE MODERN KAMU MALİYESİ KAVRAMLARI

Kamu Maliyesi kavramını tarihi gelişimi içinde incelediğimiz zaman çok enteresan iki olayla karşılaşırız ki bunlarda **Demokrasi ile Vergiler, Parlamentarizm ile Bütçe** birbirine tesir ederek gelişmişlerdir.

Mali müesseselerin gelişmelerinin incelemesi enteresandır. Bu konuda iki ana düşünce birbiriyle karşılaşır:

A — Klasik Maliye Kavramı.

B — Modern Maliye Kavramı.

Bu ana kavramlar yüzyıldanberi birbiriyle çarpışmışlardır.

A — Klasik Maliye Kavramı

Liberal devlet vazifelerini askeri, adli, polis hizmetlerine hasreder. Müdahaleci devlet ise üretim ve dağıtımına karışarak gelir dağılımını teminle sosyal tehlikeleri gidermek eğilimindedir. Bu ayrılık sadece fikirlerde değil sonuçlarda ve kullanılan usullerde de görülür ki bunu Maliyede yakından müşahade etmek mümkündür.

Maliye ilmi son yıllarda çok değişmiştir. Bu değişme sadece kullanılan tekniğe, vasıtalara değil Kamu maliyesi fikrine

de şamildir. Klasik ve Modern finansçılar aynı usulleri farklı araçlar için kullanırlar.

Kamu maliyesinin gelişimi, devlet fikrinin gelişiminin sonucu ve etkisi ile olmuştur.

Klasik finans ilmi **Baron Lois, Léon Say** ve **Gaston Jeze** tarafından ifade edildiğine göre 19'uncu yüzyıl liberal devlet fikrine bağlı idi. **Adam Smith** ekolü ekonomistler Jandarma - Devlet, yahut Marksistlerin ifadesi ile Burjuva - Devlet fikrine bağlı idiler. Burada ana prensip devlet faaliyetlerini en az miktarda tutmaktı. Bunlar devlet faaliyetlerini Polis, Ordu, Adliye ve Diplomasiye inhisar ettirirlerdi. Bütün diğer işler özel teşebbüse, serbest rekabete, piyasa kanunlarına bırakılmıştı.

Kamu maliyesinin vazifesi de devlete bırakılan idari vavifelerin masraflarını karşılamak için gerekli kaynakları sağlamaktı. Bu devir de, şahısların faaliyetleri ile özel finans üzerine mümkün mertebe az tesir etmek kamu maliyesinin en esaslı görevi idi.

Bu sırada devlet masrafları azdı, zayıftı ve gelirler ile muvazeneli idi. 1974 yılından önce Fransa'da ve belli başlı devletlerde devlet masrafları milli gelirin % 15'inden azdı. Genellikle % 10-15 arasında idi.

Bugün bu oran normal olarak % 30'u geçmektedir. Bu artış devletin rolünün şümülü ve derin bir şekilde değişmesinden ileri gelmiştir.

1970 yılında altı ortak pazar ülkesinin kamu masraflarının gayri safi milli hasılaya oranları şöyledir:

	%
Almanya	38,9
Fransa	38,6

	<u>%</u>
İtalya	37,9
Hollanda	50,5
Belçika	40,0
Lüksemburg	35,1

1970 yılında Kamu gelirlerinin safi milli Hasılaya Oranları ile gelirlerin Türleride şöyledir:

	Vergi %	Sosyal %	Diğer gelirler %	Toplam %
Almanya	23,4	10	5,1	38,5
Fransa	21,7	12,6	3,8	38,1
İtalya	18,7	11,4	2,7	32,8
Hollanda	25,0	15,2	6,8	47,0
Belçika	24,4	10,5	2,1	37,0
Lüksemburg	24,7	9,9	4,7	39,3

L'évolution des Finances publiques dans l'état membres de la communauté de 1966 a 1970
(page 82, 92)

Bugün kapitalist denen devletlerde bile ekonomi sahasında serbest teşebbüsün kayıtsız şartsız üstünlüğü kabul edilmiyor.

Terkedilen serbest rekabet korporativ anlaşmaların tesiriyle kendi kendini yok ediyor ve üretimin bilinçli bir kısıtlanmasına yol açıyor.

Liberal ekonomik kaidelerin sonucu olan zenginlik ve tehlikelerin dağılımı son derece adaletsiz bulunuyor ve Kamu oyu bu adaletsizliği tasvip etmiyor.

Amerika Birleşik Devletleri gibi liberal kapitalizme inançlarını ilân eden devletlerde bile devlet ödevleri sadece Askeri ve Polis hizmetlerine hasredilmiyor.

Sosyal hayata, kriz dönemlerinde üretimi artırmaya karışı-
yor, enflasyon devrelerinde paranın satın alma gücünü koru-
mak ve fiyat artışlarını önlemek ve her derecede de milli geli-
rin en iyi bir şekilde dağılım ve memleket servetlerinin en iyi
bir şekilde kullanılmasını sağlamak için ekonomik hayata mü-
dahale ediyor. Böylece «Koruyucu - Devlet» kavramı doğmak-
tadır ki bu şekildeki modern devlet için kamu maliyesi sadece
idari masrafları karşılayacak vasıtaları sağlamak değildir. Sos-
yal hayata müdahale etmek ve bütün milleti organize etmek için
vatandaşlar üzerine de bir baskı icra etme vasıtasıdır.

Mali teknikler böylece orijinal tipte bir müdahale usulün-
den ibarettir.

Bu bakımdan mali müdahale ile zora başvurarak müdaha-
le birbirine zıttır. Devlet A tipi teşebbüsleri teşvik ve B tipi te-
şebbüsleri tahdit etmek isterse:

A tipi teşebbüsleri yasaklar ve B tipi teşebbüslerin kurul-
masını mecburi kılar.

Fakat zora başvurmayarak A tipi teşebbüslerden çok ağır
vergiler alır. B tipi teşebbüslerin vergilerini çok hafifletir. Bazı
yabancı ürünlerin yurda sokulmasını yasaklamak istiyorsa bu
ürünler için kontenjan tesbit etmek ve girişini yasaklamakla
gümrük resimleri arasında bir seçim yapmak durumundadır.

Kıtlık devirlerinde fedakârlıkları eşit kılmak için şahısla-
rın tüketimini kısıtlamayı zaruri görüyorsa zoraki bir karne
usulünü ve bunun teminini muazzam bir kontrol ve polis teş-
kilâtı ile yapacaktır. Fakat fazla satın alma gücünü vergi yo-
luyla müsadere de edebilir.

İşsizlikle mücadele etmek ve ekonomik dengenin en esaslı
unsuru olan tam kullanmaya çalışmak için Alaylar teşkil et-
mek ve mecburi çalışma sistemi kurmak yahut kamu masraf-
larını genişleterek bütçesini sistemli bir şekilde açık veren
hale koyabilir.

Çeyrek yüzyıl önce kendilerine öğretilenlere göre yetişmiş olanlar için bu değişme anlaşılammamaktadır. Basın ve bir kısım politikacılar için de durum böyledir.

Modern devletin gelişmesi daha çok eşitliğe mütemayıldır. Eşitsizliklerden yararlananlar, bu gelişmeyi kabul etmezler. İmtiyazlardan faydalananların onları savunmaları doğaldır. Fakat onlar bu savunmayı doğrudan doğruya yapmaz, dolaylı bir şekilde genel prensiplerden giderek yaparlar.

Özel finansa büyük benzerlikleri olan klasik finansın basitlik ve sağ duyu gibi avantajları vardır.

Teknikleri çok daha karışık ve daha güç olan modern finans ise Kamu oyu için daha esrarlı ve şaşırtıcı bir karakterdedir. Bu finansa göre verginin esası her zaman devlete para temin etmek demek olmadığı gibi, vatandaşları vergiden kurtarmak da değildir. Lakin bazı hallerde bu imkân meydana çıkar, yani vergiden kurtulunmuş olur. Karşımızda donmuş duran sert, katılaşmış mermer şöminenin devamlı hareket halindeki elektronlardan meydana gelen bir kitle olduğunu savunmak gerçeğe uygun değildir? Bunun gibi tezatlar içinde yaşadığımız bir aleme kendimizi alıştırmaya mecburuz.

1) Maliye Kamu masraflarını karşılamak ilimdir.

Burada her mali mesele masrafları karşılamak problemine varır.

Vergi ve diğer Kamu gelir kaynakları istikraz veya kamu kredileri için durum aynıdır. Devlet normal masraflarını vergi ile karşılayamadığı zamanlarda fertler gibi krediye başvurur. Bütçe ve muhasebe problemleri de önce masrafların karşılanması ile doğrudan doğruya ilgili gözükmez ama bütçenin rolü masrafları karşılamak için değişmeyen rakamları tesbit ile bunları karşılayacak kaynakları bulmak değil midir?

2) Maliye Kamu mükellefiyetlerini tevzi ilmidir

Devletin kaynakları şahısların mallarından alınan ve kamu mükellefiyeti denilen (prélèvements)'lardan ibarettir. Finans ilmi vatandaşlar arasında bu yüklerin adil bir şekilde dağıtılmasına gayret eder. Vergide bu vasıf belirli olup şahısların servet ve gelirlerinden devlet tarafından cebren alınan bir (prélèvement)'dir. Mükellefler tarafından ödenen verginin önceden miktarını tayin etmek onlar arasında kamu yüklerinin bölüşümüdür.

Devlet kendi emlakından gelir alır veya yaptığı hizmetler karşılığı bir şeyler alırsa buradaki bölüştürme daha az nettir.. Devlet kendi malını kullananlara veya yaptığı hizmeti bundan istifade edenlere bedava bırakır veya vergi yoluyla vatandaşlar arasında tevzi eder yahut bu yükümlülüğü bu maldan istifade edenler veya hizmetten yararlananlar arasında bölüştürür. Görülyorki daima bir kamu mükellefiyetinin dağıtımı bahis konusudur.

Masraflar bütçesi, dağıtılacak yükü, gelirler bütçesi ise dağıtma kaidelerini tayin eder.

Kamu muhasebesi ise esas olarak bütçenin doğru bir şekilde uygulanmasını sağlar.

3) Kamu Maliyesi ve kamu mükellefiyetleri önünde eşitlik.

Klasik kamu maliyesinde mükellefiyetleri dağıtım mekanizması büyük bir genel prensibe bağlıdır ki o da kamu mükellefiyetleri karşısında eşitliktir. Bu esasın uygulanması büyük güçlüklerle uğrar ve yüzyıllar boyunca «eşitlik» kavramı da değişmiştir. Fakat eşitlik klasik kamu maliyesinin esası olarak kalmıştır.

Klasik maliye kavramı hem amacıyla (devlet masraflarını karşılamak) ve hem de araçlarıyla (vatandaşlar arasında kamu

yükümlülüklerinin sadece bölüştürülmesi) tarif edilmiştir ki bunlar arasında herhangi bir zıtlık yoktur.

Kamu masraflarını karşılamak için bunları vatandaşlar arasında bölüştürmekten başka bir çare yoktur. Bu bölüştürme eşit bir şekilde olmalıdır.

B — Modern Kamu Maliyesi

Klasik kamu maliyesinde ilk değişiklik araçlarla amaçların uyumsuzluğunda oldu. Liberalizm yerine devlet müdahalesinin geçmesi üzerine, kamu masraflarını karşılamak fikri dışındaki maliye tekniklerinin ekonomik ve hususiyle sosyal sahada devlet için çok tesirli müdahale usulleri olduğu farkedilir.

Böylece modern maliye ilminin sınırı, klasik maliye kavramının sınırından çok daha geniş bir şekilde çizildi. Kamu maliyesinin tarifi de daha vuzuhsuz bir hale geldi.

Modern şekilde maliye şöyle tarif edilebilir:

«Mali teknikler denen özel teknikleri (masraflar, takslar, vergiler, istikrazlar, parasal usuller, bütçe v.s.) kullanan devlet faaliyetini inceleyen ilim.»

Bu kullanılan araçlara göre yapılmış bir tarif olup amaçlar genellikle devlet faaliyeti olarak kabul edilenlerden farklı değildir.

1) Klasik Maliye sahasının genişletilmesi

İlk görüşte, modern kamu maliyesi kavramı vatandaşlar arasında kamu masraflarını kendi durumlarıyla eşit bir şekilde bölüştürülmesi fikrini ortaya atmaz. Bu iptidai yüklendirmeyi muhafaza etmekle beraber ona bir başka kavram ekler.

Uzun zamandanberi gümrük resimlerinin fiskal amaçtan çok himayeci bir amaçla kullanılması yüzyıllar boyunca kamu masraflarını karşılamak için birbiri peşisıra icat veya geliştirilen teknik usullerin (vergi, tax, malikâne geliri, istikraz, para-

sal usuller) ilk amaçlarından uzaklaşarak sosyal ve hususiyle ekonomik alana devletin müdahalesini gerçekleştirmeye yaradıkları görüldü.

Yavaş yavaş usul genişletildi. Böylece bekârlardan vergi almak suretiyle aile ve doğum gayeli vergiler meydana çıktı.

Şahısların sosyal eşitliğini sağlayan vergiler (veraset vergileri) ekonomik faaliyete yön veren vergiler, fazla satın alma gücünün fiatlar üzerindeki tazyiki gidermek için tedavüldeki bir kısım parayı çekerek para kıymetinin düşmemesine yardım için kullanılır. Böylece bütün mali teknikler amaçlarından tamamen başka yöne çevrildiler.

Birer müdahale için parça parça kullanılan bu mali tekniklerin birbiri üzerine yığılması sonucu mali mekanizmanın heyeti umumiyesinin kullanılmasını doğurdu.

Bu mekanizmanın emen ve dağıtan bir dev pompaya benzediği farkedildi. Bir kısım gelirleri alır bunları başka sosyal kategorilere dağıtır. Bu sosyal ve ekonomik hayatın heyeti umumiyesi üzerinde genel bir tesir icra eder. Bu birinci etapta maliye ilmi takip edilen amaç itibariyle değil kullanılan teknikler itibariyle tarif edilir.

Modern ve klasik maliye tamamen aynı usulleri inceler, fakat biri bu usulleri kamu masraflarını karşılamak yönünden değeri ise aksine bunları politik, sosyal ve ekonomik sahada devletin müdahalesini gerçekleştirmek bakımından analiz eder. Finans ilmi kavramı böylece genişlemiş oldu. İki sahaya taşdı:

Birincisi malî bir amaçla malî vasıtaların kullanılmasının etüdü (masrafların karşılanması) ile müdahaleci bir amaçla onların kullanılmasının tahlili (şahıs faaliyetlerinde devletin tesiri.)

2) Klasik maliye tekniklerinin geliştirilmesi

Bir faaliyetin icra edilmesi daima organların bünyesi üzerinde çok büyük bir tesir yaratır.

Eğer araçların amaçları esaslı şekilde değiştirdikleri ispat edilebilirse amaçlarda araçları aynı derecede değiştirirler.

Mali tekniklerin müdahale için kullanılmaları bu tekniklerin bünyesinde de tesirlerini gösterdi. Bazı tipik misaller verelim.

Vergi tekniğinin müdahalecilik tesiri altında değişmesine en belirli misal: Doğumu teşvik için aile indirimi, ekonomik faaliyetlerin tiplerine göre vergi oranlarının değişmesidir.

Buna mühim bir misal; verginin bir kısmının ilerde mükellefe iadesi şartıyla bloke bir hesaba yatırılmasıdır.

Bu sistem Fransa'da bütün harp boyunca kazanç fazlaları üzerine konulan bir prélèvement sistemi ile birlikte kullanıldı. Vergi artık mükellefin gelirlerinden kamu yararı (masrafı) için alınan bir kısım olmayıp, bir nevi cebri tasarruf olmaktadır ki, alınan kısmın muvakketen kullanılmamasını sağlıyor.

Heyeti umumiyesiyle bu bünye değişiklikleri finans ilminin bütün branşlarında, kullandığı bütün tekniklerde tesirini gösterdi. (Vergi, taks, bütçe, muhasebe, kontrol) Fakat hepsinde aynı derecede ehemmiyet arzetmez. Bütçe sahasında bu tesir çok derin oldu. Gündümlü ekonomi klasik bütçe bünyesini tamamen değiştirdi.

Vaktiyle masraf ve gelirlerin basit tahmini olan bütçe bundan böyle ülke ekonomik faaliyetinin heyeti umumiyesine bağlandı.

3) Klasik kavramla modern kavram arasındaki zıtlıklar

Klasik ve modern kamu maliyesi kavramları arasına zıtlıklar doğdu.

Birisinin esasını teşkil eden kamu mükellefiyeti önünde eşitlik diğeri tarafından sistemli bir şekilde bertaraf edildi.

Fiskal müdahaleciliğin istediği bazılarının vergisini kaldırmak diğerlerinin vergisini çoğaltmak eşitsizlikler yaratmaktan başka bir şey değildir.

Gümrük vergisi misali bu zıtlığı çok iyi gösterir. Bir vergiyi devlete gelir getirmek veya sosyal ekonomik sonuçlar elde etmek için onu kullanmak mümkündür.

Gümrük vergisi bir malın ülkeye girmesine mani olur veya onu tahdit ederse bu maldan devletin aldığı vergiyi ortadan kaldırır veya azaltır.

Eğer eşya girerse fiskal gaye güdülmüştür. Fakat himaye gayesi güdülmemiştir. Eğer eşya girmezse himaye gayesi güdülmüştür. Fakat fiskal gaye güdülmemiştir.

Bütçe sahasında zıtlık daha açıktır. Klasik bir maliyesi için bu konuda gelirlerle giderlerin müvazenesi esastır. Aksine modern bir maliyeci için ise bütçe muzavenesi nisbi bir kavramdır. Daha mühim düşüncelerle bundan ayrılabilineceği kabul edilir. Esas olan ekonomik ve sosyal faaliyetlerin heyeti umumiyesinin uygun bir seyir takip etmesidir.

4) Klasik ve modern kavramların derin yakınlığı

Herşeye rağmen bundan önce belirtilen zıtlıklar derin olmaktan ziyade yüzeyseldirler.

Nihai olarak modern devletin sosyal ve ekonomik politikası -ki mali politika bunlardan biridir- tam sosyal bir denge sağlamağa yönelmiştir. Bu tam bir dengedir ki eski bütçe dengesini de ihtiva etmekle beraber onun hudutlarını aşar. Üretim ve dağıtım dengesi, malların, sosyal risklerin dağıtım dengesi, para ve fiatlar dengesi, millet gelişmesinin genel dengesi.. Dev-

letin genel müdahalesi ile özellikle mali teknikler yoluyla müdahalesinin amaçları bunlardır.

Bu müdahaleler özellikle bir sahada çok mühim bir rol oynarlar: **Fitlar ve para dengesinde.**

Bu konuda arz ve talep mekanizmasının yetersizliği anlaşılmıştır. Diğer taraftan para altına bağlı olmaktan çıkmış, kıymeti bundan sonra milli üretimin toplamıyla garanti edilmiştir.

Para istikrarının korunması modern kamu finansının esaslı amaçlarından biridir. Bunu temin, üretim devresinin heyeti umumiyesi üzerine bir müdahaleyi gerekli kılar. Çünkü para bir işaret, bir sembolden başka bir şey değildir. Esas olan mal ve hizmetlerin üretim ve dağıtımıdır. Klasik maliyecilerin bu görüşe ne kadar yaklaşıp ve ondan ne kadar uzaklaştıklarını tesbit etmek çok enteresan olacaktır.

Klasik maliyeciler için finans ilminin en yüksek amaçlarından biri para istikrarını temindir.

Devletin doğal mekanizmalara dokunmaktan sakınması bu istikrarı temine kâfi idi. Onlarca en büyük tehlike bütçe açığı idi ki, devleti para basmağa sevk edirdi. Buda enflasyon demektir.

Modern maliyeciler için ise aksine devletin müsbet bir müdahalesi doğal olaylarla bozulmuş olan para dengesini sağlar. Ekonomik vaziyetlere göre bu müdahalelerin şekli değişebilir. Konjonktürü izleyerek, icabında bir bütçe açığı şeklinde veya banknot tavanına çıkmakla olabilir.

Bu bakımda klasik ve modern maliye kavramlarının amaçlarında derin bir birlik ve fakat araçlarında bir uyumsuzluk vardır.

Buraya kadar söylediklerimizi şöyle özetleyebiliriz:

Klasik finanscılar için kamu maliyesi idari ve hesabi mahiyette idi. Bunlarda, devlet otoriteleri selahiyetlerini kullanırken karşılaştıkları hukuki problemler ile vergi teşkilâtının teknik ve muhasebe problemleri idi.

Modern finanscılar için ise kamu maliyesi farklı bir karakterdedir. Konular daha geniştir. Kamu maliyesi hem ekonominin hem de siyasal bilimlerin bir dalıdır.

Ekonominin bir dalı olan kamu maliyesi mali araçları esas itibarıyla devlet tarafından ekonomik sahada müdahaleleri gerçekleştirmek için kullanır. Üretim ve mübadelelerin ayarlanması, fiatların denklığı, dağıtımda eşitlik, paranın satın alma gücünün korunması gibi. Kamu maliyesi böylece ekonomi mekanizmaları içine girer ve onunla ahenkli bir şekilde çalışarak ekonominin bir dalı olur.

Siyasal ilimlerin bir dalı olarak kamu maliyesi;

Ne kadar önemli olursa olsun kamu maliyesini sadece ekonominin bir dalı haline getirmeğe imkân yoktur. Herşeyden önce mali araçlar devlet tarafından sadece ekonomik alana müdahale için kullanılmazlar. Sosyal sahada (gelirlerin eşitlendirilmesi), aile sahasında (doğum yardımı) entellektüel sahada (artistik ve eğitim konularında) ve çok hususi olarak da politik sahada sadece ekonomik amaçlar gütmeyiz. Heyeti umumiyesiyle millet gelişmesinin iyi bir şekilde var olması için çalışır ki burada ekonomik ilerleme bir görünüşten ibarettir.

Gerçekte mali tekniklerin kullanılışı siyasal ilim problemlerinin içine girer.

Maliyesinin bu tür ele alındığı bir ülkenin, Fransa'nın Maliye Bakanlığını nasıl Ekonomi ve Maliye Bakanlığı şeklinde organize ettiğini görelim.

II — FRANSIZ EKONOMI VE MALIYE BAKANLIĞININ KURULUŞU

1945 yılına kadar sadece bastı bir «Maliye Bakanlığı» şeklinde idare edilen Fransız Maliye Bakanlığı o tarihten sonra «Maliye ve Ekonomik İşler Bakanlığı» sonra da «Ekonomi ve Maliye Bakanlığı» şekline girmiştir. Bu Bakanlığın devamlı ödevleri Bütçe, Hazine, para ve ödemeler dengesinin sağlanması ile ücret ve fiatlar, gelirler, rekabet ve dış ticaret gibi bütün ekonomiyi kavrayan aktif bir politika izler. Fransa'da en ağır hizmetleri gören bu Bakanlık şimdi Cumhurbaşkanı olan Valery Giscard d'Estaing, Ekonomi ve Maliye Bakanı iken «Economie et société Humaina» isimli kitapda: «139942 memurumuz vardır. Bunların 2017'si yüksek kadroludur, 27421'i kadroludur, 110504'ü de icracıdır. Bunların % 60'ı erkek % 40'ı kadındır.

Bu son derece dürüst ve ehliyetli bir idaredir. Yüzyıllar boyunca idarecilerinin masraf yapmak için aşırı davrandıkları ve yurttaşlarının vergi vermemek için uğraştıkları bir ülkenin Maliyesini idare etti.

Bugün ise ekonomiyi yani kalkınmayı idare ediyor» der.

Fransız Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın kuruluşu şöyledir:

- 1 — BAKAN KABİNESİ VE KABİNE DİREKTÖRÜ**
(Le Cabinet, Le Directeur du Cabinet)
- 2 — TAHMİNLER İDARESİ**
(La Direction de la Prevision)

- 3 — **MİLLİ İSTATİSTİK VE EKONOMİK İNCELEMELER ENSTİTÜSÜ**
(L'institut National de la statistiques et des études Economiques)
- 4 — **EKONOMİ VE MALİYE BAKANLIĞI VE PLAN**
(Le Ministère de L'economie et des Finances et Le Plan)
- 5 — **MALİYE TEFTİŞ KURULU**
(L'inspection Général des Finances)
- 6 — **MİLLİ EKONOMİ TEFTİŞ KURULU**
(L'inspection Général de l'économie Nationale)
- 7 — **BÜTÇE MÜDÜRLÜĞÜ**
(La Direction Du Budget)
- 8 — **HAZİNE MÜDÜRLÜĞÜ**
(La Direction Du Trésor)
- 9 — **VERGİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**
(La Direction Général Des Impôts)
- 10 — **GÜMRÜKLER VE DOLAYLI VERİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**
(La Direction Générale des Douanes et Droits indirects)
- 11 — **KAMU SAYMANLIĞI MÜDÜRLÜĞÜ**
(La Direction de la Comptabilité publique)
- 12 — **DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER MÜDÜRLÜĞÜ**
(La Direction Des relations économiques Exterieures)
- 13 — **FİATLAR VE REKABET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**
(La Direction Générale de la concurrence et des prix)

14 — İÇ TİCARET MÜDÜRLÜĞÜ

(Direction du commerce intérieur)

15 — SİGORTALAR MÜDÜRLÜĞÜ

(La Direction Des Assurances)

16 — KAMU İLE İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

(La Direction Général pour les Relations avec le Public)

1 — BAKAN KABİNESİ VE KABİNE DİREKTÖRÜ

(Le Cabinet, Le Directeur du Cabinet)

Ekonomi ve Maliye Bakanı çok meşgul bir insandır, aynı zamanda politik bir şahıstır.

Hükümet toplantılarına, Bakanlıklar arası ekonomik komite toplantılarına, Cumhurbaşkanı başkanlığı altındaki toplantılara katılmak, vergi ve kredi politikası konularında söz söylemek, uluslararası toplantılara katılmak zorunludur.

Bunlar dolayısıyla parlamento önünde ekonomi ve Maliye politikasını savunmak için bakan düzeyinde bir yardımcısı vardır. Adı ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nda devlet sekreteridir. (İç işlere) bakar.

— Eylül'den Aralık ayına kadar bütçe kanunu ve eklerini parlamentoda savunur.

— Maliye Komisyonu,

— Ekonomik Konsey,

— Milli Kredi Konseyi alacakları kararlarda onu dinlerler.

Mali ve ekonomik tesirleri olan bir çok kanunları parlamentoda savunur ve sorulan sorulara cevap verir.

Ekonomi ve Maliye Bakanının gerek ülke içinde gerekse ülke dışında bir çok ödevleri vardır. GATT, OCDE, CEE (Ortak Pazar) IMF gibi..

Dış konularda Bakan düzeyinde ona yardımcı olan ikinci bir devlet sekreteri vardır ki adı: «Ekonomi ve Maliye Bakanlığı Devlet Sekreteridir.» Bu (Dış İşlere) bakar. Seyahatlar yapar, parlamento ve basınla ilişkide bulunur. Bu ödevlerinde kendisine bir veya iki tane parlamento veya basın ataşesi yardım eder.

Ekonomi ve Maliye Bakanına, yapmakla görevli olduğu bu işlerde kendisine bu iki devlet sekreterinden başka küçük bir grup teknisyen bakanla bakanlık arasında bir röle istasyonu gibi çalışarak yardım eder.

Bunların hepsine «Bakan Kabinesi» denir. Bakan Kabinesi ne Fransa'ya mahsustur, ne de ekonomi ve Maliye Bakanlığı'na.. Diğer ülkelerde ve Fransa'daki diğer bakanlıklarda da Bakan Kabineleri olmakla beraber bütün bunların içinde en gelişmiş ve şöhretli olanı Fransız ekonomi ve Maliye Bakan kabinesidir.

Yabancı ülkelerdeki her Bakanlıkta bir Müsteşar vardır.. Devamlı olarak iş görür. Bakanların bir de özel kalemleri vardır. Bunlar Bakana yardım ederler. Aralarında az veya çok yetmiş elemanlar da bulunur ama Fransız Ekonomi ve Maliye Bakanlığı Kabinesi'ne benzemezler.

1966 yılında Lord Fulton'un başkanlık ettiği bir Krallık Komisyonu Fransız usulü bakan kabineleri kurulmasını incelemiştir.

Ekonomi ve Maliye Bakanının alacağı kararları hazırlamak, muhtelif genel müdürlükler ile işbirliği yaparak bakanın doğru bir karar almasını sağlamak bakan kabinesi ile yerine getirilir.

Bakanın parlamento ve basın ile münasebetleri parlamento, senato ve Maliye Komisyonu'nda onun namına kulis yapması bir veya iki parlamento veya basın ateşesi tarafından yerine getirilir.

Bakan Kabinesinde ona yakın eleman bulunur. Bunlardan.

1) Bir tanesi Hazine Genel Müdürlüğü'nün işleri ile uğraşır.

2) ikincisi Vergiler Genel Müdürlüğü,

3) Üçüncüsü bütçe ile ilgili konularda çalışır. Son iki eleman, dahili işlere bakan Devlet Sekreteri ile sıkı ilişkiler içinde dir.

4) Dördüncüsü fiatlar, ücretler daha genel tabirle gelir politikası ile ilgilenir.

5) Beşincisi iç ticaret konuları ile ilgilenir.

6) Altıncısı Dış işlerine bakan devlet sekreteri ile sıkı bir işbirliği halinde çalışır ve Dış Ekonomik İşler Genel Müdürlüğü ile ilgili hususlarda görevlidir.

7) Yedinci eleman tarım politikası problemleriyle ilgilidir.

8) Uzun yıllardan beri maden mühendisi sanayi politikası problemleriyle uğraşır ve planlama ile ilişki kurar.

Bu teknik müşavirler bakan kabinesinde bir kaç aydan bir kaç yıla kadar çalışmak için muhtelif genel müdürlüklerden alınmış genç elemanlardır. Bir taraftan kendi genel müdürlüklerine bağlıdırlar, bir taraftan da Bakan Kabinesine dahil bulunduklarından bakanın selahiyetinin bir kısmını bölüşürler.

Kararların alınması ve reformların yapılmasında esaslı rol oynamakla beraber bakan kabinesini genel müdür yardımcısı olarak terk edecekleri için kendi genel müdürlerine karşıda son

derece uyanık ve ileriye gören bir kafaya sahip olmaları lâzımdır.

Ekonomi ve Maliye Bakanı'ndan önce kendisinin imzasına sunulacak olan metinleri, kanun tasarılarını, kararname ve notları paraf ederler. Bakan okur veya okumaz. Bu durum bunların son derece emin kişiler olmasını zaruri kılar. Çünkü bir defa bakan bir metni imzaladıktan sonra ondaki bir dikkatsizlik veya hüküm hatası ciddi mahzurlar doğurur.

Genel Müdürlüklerden gelen bir iş çok teferruatlı olabilir, yahut çeşitli genel müdürlükleri ilgilendirebilir. O zaman teknik müşavir bakan için bir not hazırlar ve bu notta çeşitli görüşlerin bir sentezini yapar. Görüş arasında farklılık olursa bunları toplar, görüşleri uyuşturmağa çalışır yahut ilgili ile kabine müdürü ve bakanın hakemliğini hazırlar. Şüphesiz bakan ilgili genel müdürlükle doğrudan doğruya görüşür fakat bunlar daha ziyade prensip meseleleri ile çok nazik konularda olur. Diğer işlemleri teknik müşavir halleder.

Böylece Genel Müdürler bir çok problemi görüşmekten kurtarılmış olur.

Bu şekildeki organizasyon sayesinde (geleneksel idare üzerine bir ikinci kuruluş olan müsteşarlık kaldırılmış ve bakanla genel müdürler ekonomi ve Maliye Bakanlığını idare etmiş olurlar.

5 - 10 teknik elemandan kurulu olan Bakan Kabinesinin bir direktörü vardır.

İkinci dünya savaşından beri Fransa'da Maliye Bakanlığında müsteşar bulunmaktadır.

Kabine direktörü Bakandan bakana değişir. Bu suretle diğer genel müdürler üzerinde bir otorite kurulmamış olur.

Kabine direktörü bakanın en yakın yardımcısı ve en samimi arkadaşıdır. Onun bütün fikirlerini bilir. Bakan, Bakan-

lıktan dışarı çıktığı, parlamentoya, toplantılara, harice gittiği zamanlarda kabine direktörü bakanlıkta kalır. Personel konusunu, bakan kabinesi problemlerini o halleder. Kararları, emirleri imzalar. Bu kadar çok işler karşısında bazen bir kısım işleri başkasına verebilir.

Kendisinden çok söz edilen faydaları açıkça anlaşılan Fransız ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın kabinenin organizasyon ve çalışma durumu kısaca budur.

2 — TAHMİNLER İDARESİ

(La Direction de La Prevision)

9 Temmuz 1965 tarih ve 65 - 552 sayılı kararname ile kurulmuş olmakla beraber uzun bir geçmişi vardır.

III'üncü Cumhuriyetin ilk yıllarında Maliye Bakanlığında bir istatistik ve ekonomik etüdler bürosu kurulmuştu. Yayımı olan «İstatistikler ve mali etüdler» mühim bir rol oynamakla beraber ödevi sınırlı idi.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra M. Cloude Gruson Hazine Genel Müdürlüğü içinde milli muhasebe konusunda çalışacak bir grup kurdu. Bunlar ekonomik olayların daha açık anlaşılmasını ve onların gelişmelerinin önceden bilinmesini sağlayacaklardı. 1950 yılında kabul edilebilir bir ekonomik denge araştırmasına esas olacak bir milli bütçe için teferruatlı milli hesaplar yapmak için experler komitesi kurularak Gruson grubuna bağlandı.

Ekonomik etüd ve istatistikler bürosu ile milli muhasebe grubunun yanyana bulunması S. E. E. F. baş harfleriyle tanınan «Ekonomik ve Mali Etüdler servisinin» doğmasına sebep oldu. Uzman ve yüksek memurlardan kurulu bu küçük grup kısa zamanda Fransız ekonomisinin özel ihtiyaçlarına uygun orijinal bir milli muhasebe sistemi kurdu. Çalışmalarını «kısa vadeli tahminler ile orta vadeli programlamalara yöneltti.

ikinci etapta S. E. E. F. özel incelemeleri gerektiren «sektör problemleri konusunda» fikir vermeğe başladı.

1962'de «uygulamalı ekonomik incelemeler bölümü» kuruldu. Eski kuruluş üç görev yapıyordu:

1) Ekonomik hesapları tesis ediyor, 2) Ekonomik bütçelerin sorumluluğunu yükleniyor, 3) Plan hazırlamalarına iştirak ediyordu. Bunlara yeni bir iş eklendi; ekonominin sektörleri politikası ile ilgili incelemelerin idaresi, 1965'de S. E. E. F. kaldırılarak bütün servisler «tahminler idaresine» verildi.

Tahminler idaresinin asıl amacı «iyi tahmin etmek için iyi bilmek gereklidir» de toplanır.

Ödevi sadece milli muhasebe değildir. Ekonomi politikasının seçiminin daha iyi yapılması için bazı özel kararlara ve diğer tekniklere ihtiyaç vardır. İdarenin ödevlerini 7 başlık altında toplamak mümkündür.

1 — Milli hesapların hazırlanma ve tesisine iştirak eder. 1962 yılından beri milli muhasebe ödevleri tahminler idaresi ile INSEE arasında paylaşılmıştır. Teşebbüsler, aileler, mallar ve hizmetler konusundaki sondajları, ajan hesapları ile şahsi ve profesyonel istatistikleri lüzumlu kılan faaliyet hesaplarını INSEE tesis eder.

Tahmin idaresi ise ekonomi politikası ile doğrudan doğruya ilgili ve ekonomi ve Maliye Bakanlığı'ndan kaynaklanan istatistiklerle ilgili hesapları yapar: Bakanlıklar, Mali operasyonlar ve dış hesaplar

INSEE sentezi yapar ve milli muhasebe kadro ve doktrini ile bütün hususlardan sorumludur. Ödevlerin bu şekilde bölüşümü tahminler idaresinin ekonomi ve Maliye Bakanlığının bütün servisleriyle sıkı bir işbirliğine girmesini zorunlu kılar.

2 — Kısa vadeli tahminleri yılda 2 defa hazırlar. (150 denklemi ihtiva eden zögel modelini kullanır.)

3 — Orta vadeli çalışmalar yapar.

Gelirler, giderler, yatırımların finansmanı vasıtaları, ekonomik sübvansiyonlar, milletin sosyal bütçesi, mesken kredisi v.s.

Planın uygulanmasında ekonomik ve Mali politikanın plan hedeflerine varmada kullanacağı araçları belirtmek ve konjonktürün bu politikasını yumuşatmak gereklidir.

4 — Mali problemlerin etüdünü yapar.

5 — Sınai s tr kt r politikasını izler. (Endüstriler arasındaki mübadele tabloları T.V.A.'nın inkişafının neticeleri hususundaki hesaplara ve vergi hadlerinin değiştirilmesine esas olur.)

6 — Kamu gider ve faaliyetlerinin en iyi şekilde değerlendirilmesini yapar.

7 — Haber alma, oluşturma ve işbirliği sağlar.

3 — MİLLİ İSTATİSTİK VE EKONOMİK İNCELEMELER ENSTİTÜSÜ

(l'institut National de la statistiques et des  tudes Economiques)

Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın Genel Müdürlükleri ekonomik ve mali faaliyetin çeşitli alanlarında iş yapmak veya bir otorite kullanmakla sorumludurlar. Onlar h k met politikasını icra veya temsil etme araçlarıdır.

INSSE'nin görevi ise tamamen başka  eşitirdir. Onun görevi haber alma ve inceleme yapmadır.

Beş türlü görevlisi vardır.

— idareciler

- Ataşeler
- Kontrolörler
- Komiler
- Büro memurları.

INSEE topladığı nüfusla ilgili, ekonomik ve sosyal bilgilerin analiz ve sentezinde beş türlü iş yapar:

- 1 — Ana bilgileri toplar
- 2 — İlk sentezleri yapar,
- 3 — Faaliyetin heyeti umumiyesinin sentezini yapacak işleri yerine getirir.
- 4 — Kararlara yol gösterecek tahmin incelemelerini yapar,

Gerek kamu kuruluşları ve gerek teşebbüslerin sektörler itibariyle karar almalarına yarayan incelemelerin, konjonktür analizi ve devlet bütçesinin dahil olduğu ekonomik ve demografik esaslı hipotezlerin birleştirilmiş bir şekli olan ekonomik bütçeler her yıl INSEE tarafından yapılır.

- 5 — Araştırmaları derinleştirir ve diğer disiplinlerle uğraşır.

INSEE bütün ekonomik bilgilerden (haberlerden) sorumlu değildir. Plan genel komiserliği, Ekonomi ve Maliye Bakanlığı ile tahminler idaresini ilgilendiren ekonomik bilgilerle ilgilenir. Diğer Bakanlıklar da kendileri ile ilgili bu çeşit bilgileri toplarlar.

4 — EKONOMİ VE MALİYE BAKANLIĞI VE PLAN

(Le Ministère de L'economie et des Finances et le Plan)

INSEE Genel Direktörü Cloude Gruson der ki: Fransa'da gerçekleştirilen planlamanın bütün işleri gibi metodolojik ra-

por da kollektif bir çalışmanın neticesidir. Bu rapor plan komiserliğinin idaresi altında tahminler idaresi ile INSEE Müdürlüklerinin ihtisaslaşmış ekipleri tarafından yapılır:

— Plânın Mali program kısmı, mali operasyonlar ile idari ve dış alım kısımları tahminler idaresince,

— Tarım, endüstri, hizmetler, teşebbüs hesapları kısımları ile, mal ve hizmetlerin sentezi, demografi, kullanma ve tüketim INSEE tarafından hazırlanır.

— Bölgesel incelemeler ile bölgesel idareler INSEE tarafından hazırlanır.

Bu durumda plân ekonomi ve Maliye Bakanlığında mı kurulur sorusu akla gelebilir. Günün ekonomik denge problemleriyle çok meşgul ve ekonomi politikasından sorumlu Bakan ile orta vadeli ekonomik konulara daha çok ilgi duyan ve kalkınmaya öncelik veren plan genel komiseri arasında basının zaman zaman ortaya attığı yapay görüş ayrılıkları mevcut mudur?

INSEE ve tahminler idaresinin istatistikçi, ekonomist ve muhasebecileri planın teknik hazırlıklarında sıkı bir şekilde iş birliği yaparlar. Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın diğer Genel Müdürlüklerinin belli başlı görevi planın hazırlanmasına devlet faaliyetinin gerçek imkânları üzerine kurulu bilgiye dayanan bir tutumla başka bir şekilde iştirak etmektir. Görülüyorki sıkı bir işbirliği meşcuttur.

1962 yılında Plân Genel Komiserliği Başkanlığa bağlanmıştır. O zamana kadar Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'na bağlı idi. Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın bütün genel müdürlükleri plân hazırlanmasına iştirak ettikleri gibi V'inci plânın hazırlanmasında hiç bir Maliye Müfetişi yoktur ki Komisyon, grup yahut alt grup rapartörü olmasın.

Bu şekilde hazırlanmış bir plânın uygulamada ne büyük avantajlar sağlayacağı aşkârdır.

5 — MALİYE TEFTİŞ KURULU

(l'inspection Générale des Finances)

Fransız Maliye Teftiş Kurulu konusunda öyle zannediyorum ki, başka konferansta uzun boylu durmak ihtiyacını duyacağız.

Burada bir iki konuya değinmek isterim.

— Maliye Teftiş Kurulu'na girmek için heyecanlananların, kuruldan çıkmak için de heyecanlandıklarını,

— Ne organizasyon ve ne de vazifelerinin resmi metinlerle tesbit edilmemiş olduğunu,

— Yüzyıldan beri süregelen geleneklerinin bulunduğu,

Bunların da:

— Tenkit zevki,

— Bağımsızlık duygusu,

— Rekabet ruhu

olduğu belirtilmektedir.

70 kadar Maliye Müfettişinin

— 19'unun ekonomi ve Maliye Bakanlığında direktör, direktör yardımcısı, 4'ünün plânlama genel komiserliğinde,

— 12'sinin diğer bakanlık ve idarelerle mühim hizmetlerde bulundukları,

— 12 tanesinin Bakan Kabinesinde, 6 tanesinin ekonomi ve Maliye Bakan Kabinesi ile bütçe devlet sekreterinin kabinesinde olduğunu,

— 17 tanesinin kamu sektöründe, 8'inin bankacılık sektöründe,

— 6 tanesinin yabancı memleketlerde, 3 tanesinin Avrupa organizmalarında çalıştığını belirtelim.

Ayrıca Maliye Müfettişlerinden bahsederken bunların da diğer devlet memurları gibi olduğunu, görünüşte hiç bir farklılıkları olmadığı, Bakanın emrinde oldukları halde Maliye Müfettişliği en azından Danıştay üyesi veya Sayıştay üyesi kadar kıymetli olduğu kaydedilmektedir.

1 Mart 1965'de Bakanın emrinde 25 Başmüfettiş ve servis sefinin emrinde 44 müfettiş:

— Maliye Başmüfettişleri Bakanın emriyle ülkenin mali ve ekonomik hayatının merkezine yerleşmiş idare ve organizmaların işleme vazifeleri ile ilgili problemleri inceler.

— İkinci kategori Maliye Bakanlığı'nın dış servisleri ile Maliye Teftiş Kurulu'nun teftiş yetkisi olan bazı kuruluşların düzgün işlemelerini sağlamak için yapılan teftişlerle bu servis ve kuruluşlardan ilgili Genel Müdürlükler haberdar edildiği gibi istenen bünye ve tüzük reformları da belirtilir.

— Üçüncü grup işler Bakanın isteği üzerine Maliye Bakanlığı ile diğer Bakanlıkları ilgilendiren özel mali ve ekonomik problem serileri üzerinde soruşturmalar yapar. Burda seçim mevzubahistir yoksa geleneksel teftişler değildir.

— Dördüncü kategori İşler Teftiş Kurulu'nun isteği ile girilir. Teftiş Kurulu genel bir fayda mülahaza ettiği konuyu teklif eder. Bunların esası önceden pek bilinmeyen ve şahsi menfaat ihtilafları ile bazan ortadan kaldırılan kamu yararına olan konulardır.

6 — MİLLİ EKONOMİ TEFTİŞ KURULU

(l'inspection Général de l'économie Nationale)

Milli ekonomi Teftiş Kurulu 26 Nisan 1946 tarihli kararname ile kurulup ödevleri de belirtilmiştir.

Savaş yıllarında sıkıntılı günlerin ekonomisinde valilerin emrinde bir kısım uzmanlar kullanılmıştı. Bunlar kıtlık yıllarındaki ekonominin ortaya koyduğu bazı bölgesel güç problemlerin Takip ve Koordine edilmesinde çalıştırılmışlardı.

Savaştan sonra ülkenin çeşitli kısımlarındaki ekonomik gelişmeden bilgi vermek, hükûmet kararlarının uygulamasını gözetmek, zorunlu müdahalelerin yapılmasını teklif etmekle görevli yüksek memurlardı.

Kuruluştaki iki türlü derece vardır. Başmüfettiş, Müfettişler.. Her derecenin çeşitli kademeleri vardır.

Başmüfettiş ve Müfettişlerin ülkenin çeşitli yerlerinde büroları olmakla beraber merkezleri Paris'tir.

Ödevleri;

— Bakanlıkta plan ve programların hazırlanmasına iştirak ederler,

— Bakanın gerekli gördüğü genel ve özel anketler ve etüdler yaparlar,

— Bankanın temsilcisi olarak eyaletin işlerinin devamlı koordinasyonunu sağlarlar.

Ekonomik ilerlemenin merkez ve çevre ile olan durumu konusunda çifte ödev yaparlar:

Bunlardan biri bölgesel kalkınma politikasını ülkenin heyeti umumiyesinin kalkınmasıyla ahenkli bir şekilde mümkün olduğunun anlaşılmasıdır. Milli ekonomi müfettişlerinin statü ve ödevleri başlangıçtan beri bu politikaya sıkıca bağlı olup onlar sayesinde gerçekleştirilir.

Bundan başka bu Müfettişler haber ve irtibat konusunda görev yaparlar.

Bu çifte görev şöyledir:

1) Milli Plân konusundaki rolleri

Çeşitli organizasyonlarda hazır bulunurlar, hususiyle ekonomik gelişme komitelerinde, ticaret ve sanayi odaları komi-

telerinde, teşebbüslerin şefleri, mesleki teşebbüsler ve çeşitli organizasyonlarla temasta bulunur.

İstatistiklerin vermedikleri, veremeyecekleri temayüllerden bakanlığı haberdar ederler.

Her Müfettiş kendi mantıkası konusunda bir rapor düzenler. Bunda konjonktür değişmelerine takaddüm eden devredeki psikolojik faktörlere özel bir ehemmiyet verilir.

Her müfettiş sorumlu olduğu bölge hakkında bir rapor düzenler bunların sentezi merkezde yapılır.

Milli seviyede bir çok komisyona iştirak ederler.

2) Bölgesel plan konusundaki rolleri

Bölgesel olarak çalıştıkları için sorumlu oldukları bölgenin ekonomik hayatına sıkı bir şekilde iştirak ederler.

Yer değiştirmeleri dolayısıyla Bakanlık için bilgi toplar, bölgesel otoriteler, ekonomik yararları temsil edenlere hükümetin düşünceleri konusunda bilgi verirler. Merkezi otoritelerle doğrudan doğruya temasta olmaları dolayısıyla Başmüfettiş ve Müfettişler bir metnin tefsiri yahut bir hususta takip edilecek politika konusunda gerekli açıklamaları en iyi şekilde yapabilecek durumdadırlar.

Bölgesel çalışmaları dolayısıyla plânın bölgeye uydurulmasına tesirli bir şekilde katkıda bulunurlar.

Esas görevleri haber ve danışmanlıktır. İnsanları ve problemleri çok iyi tanırlar ve mühim ödevler görürler.

7 — DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER MÜDÜRLÜĞÜ

(La Direction des relations économiques Exterieures)

Bu idare 20 yıllıktır ve 251 memuru vardır. (92 A kategorisi, 42 B kategorisi, 44 de C kategorisindendir.) Uluslararası ticaret önem kazandıkça bu idare de gelişmiştir.

Paraların konvertibilitesinin tamamlanmasındaki ilerleme, mübadelelerin gelişmesi ve himayeci gümrük tarifelerinin indirilmesi, uluslararası kuruluşlar ilişkisi, kömür ve çelik konusunda Avrupa topluluğu konferansı, ortak pazarın kurulması, uluslararası satranç tahtasında az gelişmiş ülkelerin kendilerine yeni bir yer sağlamaları bu idarenin gelişmesini sağlamıştır.

Bu idare gelişen olaylara göre kendisini uydurmasını bilmiştir. Ticaret muvazenesi istatistiklerini bu idare tutar.

Ticari müzakerelerle uğraşan servisinin iki kısmı vardır ki birinci kısım çok taraflı ticaret müzakerelerini, ikinci kısım ise tek taraflı ticaret müzakereleri konusunda ihtisaslaşmıştır. Üç selahiyetli bürosu vardır ki; 1) Doğu Avrupa, 2) Frank sahası ülkeler, 3) Diğer bütün ülkeler. Ekonomi ve diplomasi gerekleri yönünden dış işleri, Sanayi Bakanlarıyla sıkı ilişkileri vardır.

Etüdler bürosu ticari mübadeleler konusunda kısa ve orta vadeli tahminler yapar, ticaret dengesi istatistiklerini tahlil ve tefsir eder. Dış ticaret konusunda genel amaçları belirtmek için plânlama ve tahminler idaresi ile işbirliği yapar. Ekonomik bütçe hazırlıklarına katılır.

Tarife konusundaki kararları Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün ihtisaslaşmış servisleri ile birlikte hazırlarlar. Tarife yüksek komitesinin sekretaryasını temin eder.

Bir servisi yatırım malları ihracatı ile tüketim mallarının prosedürnü hazırlar. Yatırım malları ihracı az veya çok uzun vadeli krediye ihtiyaç gösterir. Bunu satıcı veya bankalar verir. Yabancı alıcılara bu kredileri vermek bunları ödeyememe veya transfer edememe gibi riskler taşır.

Coface tarafından sigorta edilen ve poliçeleri teslim edilen bu uzun vadeli krediler direktörler komitesi kararı (Hazine ve D. R. E. E.) üzerine verilir.

1965 yılında 1359 milyon frank orta vadeli (5 seneden az) ve 2010 milyon frankta uzun vadeli mukavele yapılmıştır.

Sigorta ve kredi şartları ihracatta çok önemli rol oynar. Bir büro dıştaki sigorta ve kredi şartlarını araştırarak rakip devletlerce alınan kararları öğrenir. Bir başka büro Fransız firmalarının yabancı pazarlara girmelerini inceler. Dışarda 147 adet ekonomik genişleme merkezi vazife görür, bunların 1200 memuru vardır. 170'i müşavir veya ticaret ateşesidir. Bunun 124'ü Dış ülkelerde görev yapar, 16'sıda diğer idarelerde ateşe olarak çalışır. İdare mukaveleli uzman kullandığı gibi yabancı ülkelerde de mukaveleli personel kullanılır.

8 — FIATLAR VE REKABET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

(La Direction Générale de la concurrence et des prix)

1965 yılında bu isimle kurulmuştur. Muhtelif isimle ve çeşitli Bakanlıklara bağlandıktan sonra bugünkü şeklini almıştır. Bünye ve ödev değişikliklerine rağmen asıl amacı **konjonktür** değişmelerine rağmen paranın korunması, yani tüketicinin ve onun satın alma gücünün korunmasıdır.

Bu durum fiatlarla ilgili bütün problemlere öncelik tanınmasını gerektirir. Fiatların doğrudan doğruya paranın istikrarı ile ilgili olduğu aşikârdır. Plânla gösterilmiş yolda fiatları takip eder, serbest rekabetin işlemlerini, onun işlemesine engel olunmamasını sağlar. Gerek devlet gerek fertler tarafından görünür görünmez yollarla serbest rekabetin önlenme hallerini bulup meydana çıkarır.

Fiatlar ve serbest rekabet konusunda faaliyet gösteren bu idarenin mahalli elemanlarıyla valiler gün geçtikçe sıkı bir işbirliğine girilmektedirler.

1) Bilgi verme işi

İç ticaret ve fiatlar genel müdürlüğü kamu görevlilerine hükümet ve valilere sadece fiatlar konusunda bilgi vermez, fi-

atlar üzerine tesir edebilecek ve zamanla onları tehlikeli den-
gesizliklere sürükleyecek türlü unsurlar konusunda da uyarır.

Kısa vadede, fiatlara tesir eden faktörleri inceler, zamanın-
da muhtemel hareketleri bildirir, Bakanlığa alınacak, mani
olunacak, yavaşlatılacak, karşılanacak maddi ve idari tedbir-
leri teklif eder.

Uzun vadede, plan ve tahminler idaresi ile işbirliği halin-
de planın hazırlanmasına katılır, muhtelif yatırım programla-
rındaki fiatları tahmin eder, ayrıca valileri de lüzumlu bilgile-
ri verir.

2) Faaliyet gösterme ödevi

Fiatlarla ona tesir eden unsurlar ve serbest rekabet konu-
sundaki hukuki ve pratik faaliyet gösterir.

Hukuki alanda kararnameler ve Bakanlık emirleri çıkarır.
Fiatlar milli komitesinin sekretaryasını sağlar, fiatlar servisi-
nin resmi bültenini çıkarır. Ticaret mesleğinin teşkilatlanma
görevine iştirak eder: Ticari kanunların hazırlanması (Ticaret
Kanunu, ticari meslekler statüsü, ticari bilgiler) Çalışma ve
sosyal hukukun ticaretle uygulanmasını korur. Valilere, fiatlar
konusunda kendi selahiyetleri dairesinde kararlar hazırlıyarak
imzalarına sunar.

Pratik alanda ise yatırımlar, vergiler, parafiskalite el eme-
ği, ücretler ve sosyal güvenlik konusundaki her meselede mer-
kezi idare bu genel müdürlüğün görüşünü alır.

İdarenin dış servisleri.

- Dış ticaretle (ihracatçı kartı üzerine bilgi verme)
- Bölgesel sınaî gelişme
- Prodüktivite
- Bazı faaliyet branşlarının inkişafı için çalışır.

Sınai inkişaf ve sınai uyum primleri kullanır. Yılda 5000 adet ihracatçı kartı verme veya bilgi sağlama görevi yapar. Eskiden 13 departmanda sınai prim kullanılırken bugün 38 departmana çıkmıştır. 1961 - 1967 arasında 1660 dosya işlem görmüş 420.000.000 frank prim 4.200 milyonluk yatırım ve 114.000 iş yaratılmıştır.

3) Kontrol görevi

Serbest rekabetin pazarlarda cari olması için fiatların açıkça belirtilmesi ve fatura edilmesi lâzımdır.

— Sahte tenzilatlar da serbest rekabeti zedeler. Bu tür 600 adet olaya kontrol ekipleri müdahale etmiş ve 360 adet tutanak düzenlenmiştir.

— Satın alma fiyatından aşağı satış veya yalan rakamla satışlar.

1943'de 380.000 tutanak düzenlenmiş, 1950'de bu 20 - 23.000'e düşmüş.

— 1967'den itibaren yeni bir anlaşmalı serbest fiat rejimi uygulandı. 4 yıl içinde 4 milyon kişi incelendi. (20.000 üretici, 41.000 toptancı, 3.600.000 perakendeci ve 360.00 hizmet erbabı) 120.000 tutanak tutuldu. (40.000 kanuna aykırı fiyatlar, 80.000 muhtelif sebepler.)

Görülüyorki piyasa asla boş bırakılmamış devamlı bir şekilde kontrol edilmiştir.

9 — GÜMRÜKLER VE DOLAYLI VERGİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

(La Direction Générale des Douanes et Droits Indirects)

Gümrük idaresi dünyanın her yerinde olduğu gibi Fransa'da da Maliye Bakanlığı'nın bir Genel Müdürlüğüdür.

Gümrükler eşya üzerine ekonomik müdahalenin hususi bir şekli yani belirli bir araçtır. Vaktiyle himayeci tarife vardı. Sonra miktar kısıtlamaları mübadele yöntemi oldu.

İlerde daha başka şekiller de olabilir. Dış Ticaret istatistikleri de bu Genel Müdürlük tarafından tutulur. Muvakkat kabul yoluyla gelen eşyadan dolayı Fransız ihracatı 1966 yılında 4,8 milyon frank plus valu elde etmiştir.

XIX yüzyılın ortasından birinci dünya savaşı sonrasına kadar Gümrükler Genel Müdürlüğü basit bir şemaya göre işledi. Maliye Bakanlığı'na bağlı yegâne ekonomik idare idi. — Denilebilir ki yegâne ekonomik Fransız idaresi idi. — Vaktiyle gümrük komisyonu denilen komisyonlardan biri bilâhare **Üretim ve Mübadele Komisyonu** ismini aldı. Üç çeyrek yüz yıl vazifeleri iyi tarif edilmiş olan bu idare mali bir rejim olmasını unutarak fiskalden ziyade ekonomik bir perspektif içinde faaliyet gösterdi. 1920'de ise bünye değişikliğine uğradı.

10 — SİGORTALAR MÜDÜRLÜĞÜ

(La Direction Des Assurances)

Sigortalar ticari faaliyetlere ilişkin kanunlara tabi olmaları gerekirken XIX. ve XX. yüzyıllarda özel bazı kanun ve kararnamelere tabi tutularak ilâve bazı yükümlülöklere tabi tutulmuşlardır. Bunlar sigorta olanları ve kazaya uğrayanları korumak içindi. Bilâhare fonlar sigorta şirketlerinde toplandı. Bunların da korunması gerekli idi. 1940 yılından beri sigortaların idaresi Maliye Bakanlığı'na verildi. 1946 yılında önemli sigorta şirketleri devletleştirildi ve böylece şirketler ile ekonomi ve Maliye Bakanlığı arasındaki bağlar daha sağlamlaştı.

Şirketlere müdahale,

1) Hukuki

2) Mali

3) Muhasebe

konularında olur.

Hukuki bakımdan sigorta edenle edilenin karşılıklı haklarını gözetir. Mali bakımdan türlü sigortacılık için mali garantiler ister, muhasebe bakımından da muhasebe dökümanları modellere göre yapılır. Bunlar kararname ile tayin edilmiştir.

11 — KAMU İLE İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

(La Direction Général pour les Relations avec le Public)

Le Bulletin l'économie et des finances'ın 78 inci sayısından - Page: 89

7 Mayıs 1977 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan bir kararname ile bu isimde bir genel müdürlük kurulduğunu görüyoruz.

Bu Genel Müdürlüğün milli, bölgesel eyalet ve yerel kademelerinde Bakanlık servislerinin faaliyetlerini koordine etmeğe, canlandırmağa,

— Bilgi sağlamağa,

— Ekonomik ve mali formalitelere alışma ve onların basitleştirilmesi,

— Kamu ile ilişkilerinde personelin yetiştirilmesi,

— Karşılama ve görüşme usullerinin geliştirme gibi konularla ilgilenecektir.

Bu konferansımızda, Gelirler Genel Müdürlüğü, Hazine Genel Müdürlüğü, Muhasebat Genel Müdürlüğü gibi Genel Müdürlüklerin karşılığı olan Hazine Müdürlüğü, Vergiler Genel Müdürlüğü ve Milli Saymanlık Müdürlüğü gibi Genel Müdürlük ve Müdürlüklerin durumlarına değinmedik, çünkü onların yaptıkları işleri bizim Genel Müdürlükler yapmaktadırlar. Ge-

orges petit Dutailis, «Le risque du Cr dit» isimli kitabında 1940'dan önce Fransa da bir ekonomi politikası olmadığını belirtir.

Fransa'da Ticaret Bakanlığı, Gümrük Bakanlığı yoktur. Bunlar ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın içinde Genel Müdürlükler ve Müdürlük şeklinde organize edilmişlerdir. Bakan kabinesi bizde yoktur. Tahminler idaresinin görevlerini bir dereceye kadar Ticaret Bakanlığı'nın konjonktür idaresi ile Maliye Teknik Kurulu yapar.

Planlama ve İstatistik Enstitüsü ile Maliye Bakanlığı'nın bizdeki ilişkilerinden çok farklı olarak ekonomi ve Maliye Bakanlığı bu idarelerle adeta i  içe organize edilmiştir.

Bu dev Bakanlık Kuruluşu modern Maliye kavramına uygun olarak Fransız ekonomisini idare etmektedir. Almanya'da da son bir yayından anladığımıza göre Maliye Bakanlığı «Ekonomi ve Maliye Bakanlığı» şeklinde organize edilmiştir.

30 Haziran 1972 tarihinden itibaren Federal Almanya'da Maliye Bakanlığı «Ekonomi ve Maliye Bakanlığı» şeklinde idare edilmektedir. «R alit s Allemandes» isimli Fransızca olarak Federal Alman Cumhuriyetinin hazırladığı bu kitabın 109 - 110'uncu sayfalarında Federal 14 Bakanlığın adlarını şöyle saymaktadır:

- 1 — Federal Dış İ leri Bakanı,
- 2 — Federal i  İ leri Bakanı,
- 3 — Federal Adalet Bakanı,
- 4 — Federal Ekonomi ve Maliye Bakanı,
- 5 — Federal Tarım Bakanı
- 6 — Federal  alı ma ve Sosyal İ ler Bakanı,
- 7 — Federal Savunma Bakanı,
- 8 — Federal Gençlik, Aile, Sağlık Bakanı,
- 9 — Federal Ulaştırma ve P.T.T. Bakanı,
- 10 — Federal İmar ve İnşa Bakanı,
- 11 — Federal Almanlar Arası İlişkiler Bakanı,
- 12 — Federal Eğitim ve Bilim Bakanı,
- 13 — Federal Ekonomi işbirliği Bakanı,
- 14 — Bakanlıksız Federal Bakan.

III — TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMANIN SAKINCALARINA ÖRNEKLER

Ekonomik gelişmeyi sağlamak için Maliye Bakanlığı'nı «Ekonomi ve Maliye Bakanlığı» şeklinde organize etmek zorunlu mudur?

Bu soruya iki şekilde cevap vermek mümkündür.

Çeşitli ülkelerde Modern Maliye, Klasik Maliye kavramından ayrılmış ve yurt ekonomisinin idaresine yönelmiştir.

— Yurt ekonomisinin gelişmesini sağlamak için Maliye, Gümrük, Ticaret Bakanlığı, Planlama ve İstatistik Enstitüsü ile çok sıkı bir işbirliği halinde çalışmak zorunluğundadır. Bu işbirliği bu günkü şekliyle sağlanamadığına göre Maliye Bakanlığının Ekonomi ve Maliye Bakanlığı şeklinde organize edilmesi şarttır. Gümrük bir vergidir. Bir vergi için bir bakanlık kurulmaz, kurulamaz. Bu Milli Eğitim Bakanlığı'nda liseler için bir Bakanlık kurulmasına benzer, arada hiç bir fark yoktur. Buna rağmen gümrük vergisi için yıllardan beri bu Bakanlık devam ettirilmektedir. Ayrı bir Bakanlık işlerin daha iyi idare edildiğini acaba kanıtlamakta mıdır? İçinde yaşadığımız yıllar bu düşüncenin tamamen aksini ispatlar durumdadır. Türkiye nerdeyse bir açık pazar durumunu göstermektedir. Bu bakımdan Maliye Bakanlığı'nın bu günkü uygulama dolayısıyla yurt ekonomisini yönlendirmede karşılaştığı güçlüklerle örnekler vermek isterim:

1) Bunların başında gümrük işlerinin Maliye Bakanlığından ayrı bir bakanlık şeklinde idare edilmesi gelmektedir.

Yılların zihinlerinde yerleştirdiği kanı dolayısıyla bir kere Maliyeciler gümrük bilmeden yetişmektedirler. Bunun sakıncası ise sanıldığından da büyüktür. Gümrük bir ülkenin sanayileşmesinde birinci derece rol oynar. Hangi ülke sanayileşmişse gümrüğü esaslı bir araç olarak kullanmıştır. İçinde yaşadığımız yıllar ülkede bir gümrük teşkilâtının mevcut olup olmadığını adım başında sorduracak kadar önem kazanmıştır.

Basını, Konferansları, toplantıları izleyenler her yıl yurda kaçak olarak giren eşyanın (bazan bu bir fabrika da olmaktadır.) miktarının dolar olarak ifade edildiğini de görecektirler. O zaman gümrük himayeci imiş, değilmiş demenin bir manası kalmamaktadır. Ülkede gümrük idaresi var mıdır? Yoksa yok mudur? Sorusunu sormak daha doğrudur. Bir yıl boyunca Belçika'da gümrük teşkilâtını ayrıntılarıyla incelerken büyük bazı kaçakçılık olayları ile de karşılaşmışım. Hatta birisi Nylon çorap kaçakçılığı idi ki, Anvers Limanı'ndan bir gemi dolusu çorap sokulması sonucu ülkede Nylon çorap fiyatlarının düşmesinin araştırılması sonunda yapılan kaçakçılık meydana çıkarılmıştı. Fakat bu olay bir defa olmuştu. Arkası gelmemişti. Hemen gerekli tedbirler alınmıştı. Bizde, fikrimce Gümrük Bakanlığı'nı en münasip zamanda bir Genel Müdürlük şeklinde Maliye Bakanlığı'na bağlamaktan başka çare yoktur. Başka konularda bir hizmet daha iyi görülsün diye bunun için Bakanlık Teşkilâtı kurulurken, bizde aksine gümrük işlerinin daha iyi işlemesi için Bakanlıktan çıkarılarak Genel Müdürlük şeklinde Maliye Bakanlığı'na bağlanması gerekmektedir.

— Teşkilât olarak ta zorluklar doğmaktadır. Gümrük Saymanlıkları, Maliye Bakanlığı'nın memurlarıdır. Halbuki bu yüzden anlaşmazlık çıktığı gümrük idaresinin Sayman tayinleri haberleri gazetelere bile yansımıştı.

— Bir ithalat, ihracat rejimi hazırlanmak istenince Maliye, Ticaret ve Gümrük Bakanlığı ayrı ayrı bakımlardan işbirliği içinde çalışmalarını yürütmeleri gerekmektedir. Tarife

bakımından Gümrük, Döviz hukuku bakımından Maliye, Ticaret rejimi bakımından Ticaret Bakanlığı bu işi yürütecektir.

Bütün bu işler bir Bakanlığın üç ayrı Genel Müdürlüğü'nün konusu olarak bir Bakanlıkta hazırlandığı takdirde, hem işbirliği daha kolayca sağlanacak, hem de ülke ekonomisi bakımından daha doğru kararlar almak mümkün olacaktır.

— Bir tarihte bir sigorta şirketinde teftiş yapıyordum. Sigorta şirketi tarım sigortası kurulması yolunda incelemeler yapmış Avrupa'dan uzmanlar getirtmişti. Teftiş sırasında konu bana son derece enteresan geldiği için tarım sigortası kurulması için bir rapor düzenledim. Raporum Ticaret Bakanlığı'na gitti. Ticaret Bakanlığı verdiği cevapta, Tarım sigortasının kurulmasını kendilerinin de istediklerini bunu Maliye Bakanlığı'nın önlediğini, bir kaç yıl önce kurulacak tarım sigortasının daha az masrafla yapılacağını rapor tarihinde bunun kurulması halinde daha çok pahalıya mal olacağını haklı olarak tarım sigortası kurulması yolundaki önerim Ticaret Bakanlığı'na, Maliye Bakanlığı'ndan yakınmak fırsatını vermişti. Olayın kökeninde ise Maliye Bakanlığı'nda derinlemesine sigortacılık konusunda düşüncecek, karar verecek bir daire veya makam olmadığı gerçeği yatıyordu. Çünkü sigortacılık problemleri Ticaret Bakanlığı'na bırakılmıştı. Bu Bakanlığının tarım sigortası konusundaki teklifine de Maliye Bakanlığı'nda gerekli önem verilmemiş daha doğrusu verilememişti. Olay 1962 yılında olmuştu. Bugün bile tarım sigortası kurulmamış olmakla beraber, şayet sigortacılık işleri öteden beri Maliye Bakanlığı içinde yürütülmüş olsaydı, tarım sigortasının kurulması yıllar önce mümkün olabilirdi.

— Bir ülkenin ekonomik kalkınması çok güç işlerdendir. Bu güç işi başarmak için kalkınma planları yapılır ve organizasyonlar kurulur. Bizde de 1, 2 ve 3'üncü beşer yıllık kalkınma planları yapılmış olmakla beraber 4 üncü beş yıllık kalkınma planı yapılamadan 1978 yılına girilmiştir. Ayrıca 15 yıllık uygulamadan sonra sanayileşme konusu ham maddesi dışarıya bağlı bir şekilde sokulmuştur. Ham veya yarı mamul maddesi dışarıdan getirilerek kurulan fabrikalar döviz yokluğu yüzünden işleyemez hale gelince o zaman sanayileşmenin ana prensibinin doğru olup olmadığı tartışılmağa başlanmıştır.

Burada doğru fikirden ancak doğru sonuca gidilir. Doğru fikri başlangıçta bulamaz mıydık? Bulamadığımız içindir ki bu günkü durumdayız. Sadece bu günkü ekonomik durum bile ekonomi ve Maliye Bakanlığı kurulması lüzumunu başka sebepler aramadan kanıtlamağa yeterlidir.

— Yabancı sermaye konusunda, atıl kapasiteli fabrikalar konusunda, iptidai maddesi yurtda bolca bulunduğu halde dışardan getirilerek kurulan ilaç sanayii konusunda, petrol yataklarının işletilmesi konusunda, Bankacılık konusunda ve daha bir çok konularda yüzlerce önemli misaller vermek mümkündür:

— İthalat Türkiye'de hemen her devirde, Türk Parasının kıymetinin düşmesine, ödemeler dengesindeki açık dolayısıyla sebep olmaktadır.

Bu durum ayrıntılı bir biçimde 17.7.1962 tarih ve 5 sayılı (1930 yılından itibaren devam ettirilen kambiyo kontrolü rejimindeki Türk parası kıymetinin geçirmiş olduğu değişiklikler ve Türk parası kıymeti ile ilgili hususlar hakkındaki) raporunda incelenmiştir.

Sonuçta bu dengesizliğin sebep olduğu durumu düzeltmek Maliye Bakanlığı'nın üzerine yıkıldığına göre buna sebep olan konularında Maliyenin idaresinde olması en doğal bir durumdur.

2) 3'üncü 5 yıllık planda 16 adet mali tedbir olduğu bunlardan bir tanesinin de plan döneminde «Katma Değer Vergisi uygulamasına geçileceği» kabul edildiği halde plan döneminde bunlardan hiç birisi gerçekleşmemiştir. Ya bu tedbirler yanlış bir plana konmaz veya doğrudur plan döneminde uygulanır. Bu da gösteriyor ki sadece plan yapmak bir işe yaramıyor. Ekonominin idaresinde Maliyeye ağırlık vermek lazımdır.

Bütün bu örnekler yurt ekonomisinin planlı, enflasyona sapsmadan üzerinde yaşayanları mutlu kılacak şekilde idare edilmesinin insan unsuruna olduğu kadar teşkilat unsuruna da dayandığının bir kanıtıdır.

Bu ana düşünceden hareket ederek Maliye Bakanlığı'nın Ekonomi ve Maliye Bakanlığı şeklinde ve aşağıdaki şemaya göre kurulması gerektiği düşüncesindeyim.

IV — EKONOMİ VE MALİYE BAKANLIĞININ KURULUŞU

Kurulmasını önerdiğimiz Ekonomi ve Maliye Bakanlığının şeması şöyle olmalıdır:

1 — BAKANLIK DANIŞMA VE HALKLA İLİŞKİLER MÜDÜRLÜĞÜ

Kıdemli bir Maliye Müfettişinin Başkanlığı'nda 1 müfettiş, 1 Uzman, 1 Bankalar Yeminli Murakıbbı, 1 Ekonomik Müşavir, 1 Hukuki Müşavir ve 2 memurdan kuruludur. Müsteşara bağlı olup lüzumu kadar tercüman bulunur.

2 — MÜSTEŞAR

— GELİRLER MÜSTEŞAR YARDIMCISI

Gelirler, Gümrük, Milli Emlak işleri,

— HAZİNE MÜSTEŞAR YARDIMCISI

Hazine, Dış ilişkiler, Kamu kuruluşları,

— BÜTÇE MÜSTEŞAR YARDIMCISI

Bütçe, Plan, Muhasebat Genel Müdürlükleri

— KONTROL MÜSTEŞAR YARDIMCISI

Vergi Kontrol memurları, Kontrolörler ve Bakanlar Yeminli Murakıpları ile ilgili işlemler.

— BAĞLI KURULUŞLAR MÜSTEŞAR YARDIMCISI
Bağlı kuruluşlarla ilgili işlemler

3 — MALİYE TEFTİŞ KURULU

Fransa'daki Maliye Teftiş Kurulu'nun nasıl çalıştırıldığı, Konferans metninde anlatılmıştır. Başmüfettişler doğrudan doğruya Maliye Bakanının emrinde-
dir. Bizde birde ünvan meselesi vardır:

Başmüfettiş, Müşavir Müfettiş, yeni uygulamada kadro dolayısıyla bazı Bakanlıklarda Müşavir Başmüfettiş gibi bir unvan daha ortaya çıkarılmıştır. Halbuki Başmüfettişliği 3 derece olarak almak ve Müşavir tabirini tamamen kaldırmak işi kökünden çözümler ki doğrusu da budur.

5 — HAZİNE GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

6 — DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER VE MİLLETLERARASI
İKTİSADİ İŞBİRLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

7 — KAMU KURULUŞLARI VE İŞTİRAKLERİ GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ

8 — BÜTÇE VE MALİ KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

9 — PLAN, İSTATİSTİK, FİYAT VE ETÜD GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ

10 — GELİRLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bazı ülkelerde dolaylı vergiler gümrükler Genel Mü-
dürlüğü'ne bağlanmaktadır.

11 — GÜMRÜKLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

12 — MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

13 — MİLLİ EMLAK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

14 — PERSONEL VE SOSYAL İŞLER MÜDÜRLÜĞÜ

15 — DONATIM, KIYMETLİ KAĞITLAR VE İDARİ
İŞLER MÜDÜRLÜĞÜ
BAĞLI KURULUŞLAR

- HESAP UZMANLARI KURULU
- BANKALAR YEMİNLİ MURAKİPLİĞİ KURULU
- İNHİSARLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
- T.C. EMEKLİ SANDIĞI
İşçi Sigortaları Kurumu ve Bağ-Kur'la Milli Güvenlik Bakanlığı'na bağlanabileceği gibi her üç kuruluş Maliye Bakanlığı'na da bağlanabilir ve sosyal işler Müsteşar Yardımcısı eliyle yönlendirilebilir ki doğrusu da budur.
- DEVLET YATIRIM BANKASI
- MİLLİ PİYANGO İDARESİ
- BORSA KOMİSERLİKLERİ
- KEFALET SANDIĞI
- MALİYE VE GÜMRÜK OKULLARI
- DEVLET MALZEME OFİSİ
- DARPHANE VE DAMGA MATBAASI
- VERGİLER İTİRAZ, TAKDİR VE TEMYİZ KOMİSYONU

Önemli NOT:

Müşavir Müfettişlik bu konferansı ilk defa 30.4.1973 tarihinde İstanbul Üniversitesi Maliye Enstitüsünde vermiştir. Bu şema kesin değildir. Değişebilir. Bir ilk fikir olarak öne sürülmüş olup, bugün yurdumuzdaki fiili durumla da hiç bir ilgisi yoktur. Yeterki kurulacak bakanlık yurt gereklerine çözüm bulabilsin.

Nitekim Frans'da son kabinede dış ticaret, iç ticaret Bakanlıkları olduğu gibi Ekonomi ve Maliye Bakanlığını Başbakan üzerine almış olup, Ekonomi ve Maliye Bakanlığını bir delege Bakanla idare etmektedir.

Son zamandada maliye bakanlığı Ekonomi ve Bütçe bakanlıklarına ayrılmıştır.

Bu durumu ülkenin o sırada uyguladığı politika ile izah etmek mümkündür.

V — SONUÇ

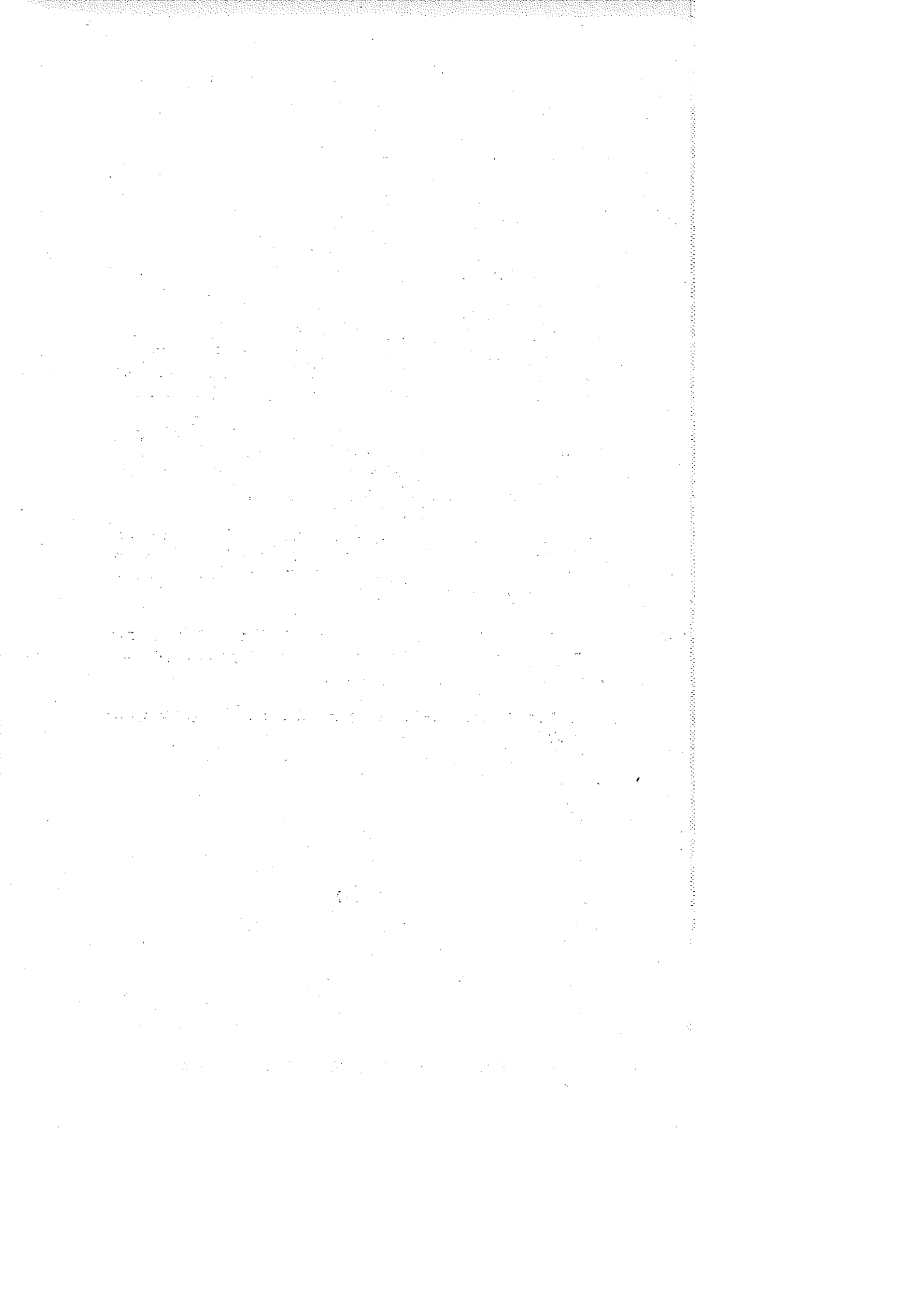
Uzun incelemeler sonunda varmış olduğumuz bu sonuçları açıklarken bir konuya değinmek isterim. O da Ekonomik kalkınmanın dengeli ve hızlı bir şekilde başarılmasının insan faktörü kadar teşkilât faktörüne de dayandığının bilinmesidir.

Biz bu konferansımızda isteyerek insan faktörünü ayırıp teşkilât faktörüne öncelik tanıdık. Aslında önemli olan insan faktörüdür, çünkü yurt gerçeklerine uygun teşkilâtı düşünüp, kurarak işleten gene insan faktörü olacaktır.

Karma ekonomi ve demokrasi rejimi kuralları içinde ekonomi politikasını hazırlayıp yürüten Fransız Ekonomi ve Maliye Bakanlığı teşkilâtını gördük. Bizdeki durumun sakıncalarına değindik ve bir şema önerdik.

İsveç'in Upsala Üniversitesinin Aula kapısı üzerine şair Thorild'in şu dizesini kazmışlar: «Özgür düşünmek güzeldir, doğru düşünmek ondanda güzeldir.»

Beni dinlemek nezaketini gösteren hepinizi saygıyla selâmlarım.

Bibliografya

- 1 — L'economie et les finances
Publié sous la direction de F.L. Closon et J. Filippi
- 2 — L'institutions Financières
Maurice Duverger
- 3 — L'administration économique
Pierre Fourneret
- 4 — Les grands corps de l'état
Pierre Escoube
- 5 — Economie et société Humaine
(Rencontres international Du Ministère de l'economie
et des finances)
Presentation De Lionel Stoleru
Textes de R. Aron, R. Barre, F. R. Bastide,
J. Delors, P. Delouvrier, J. Diebold, M. Elmanojra
E. Daure, J. K. Galbraith, R. Garaudy, V. Gisgard
D'Estaing, P. Harper, W. Heller, A. Jeanson,
A. Jones, B. De Jouvenel, R. Jungk, H. Kahn,
S. Mansholt, O. Palme, A. Peccei, G. Petrilli,
J. Sant-Geours, L. Seder Senghor, L. Stoleru,
S. Tsuru
- 6 — Réalités Allemandes
La Republique Fédérale Allemagne
- 7 — Le plan ou l'anti-Hasard
Pierre Massé
- 8 — Du Ministre des Finances
Dominique Leca

- 9 — Elements de Fiscalité
Maurice Duverger
- 10 — La Fonction Publique
Laurent Blanc
- 11 — Les institutions Allemandes
Pierre-André Bois
- 12 — L'évolution Des Prix Depuis Cent ans
Alfred Marc
- 13 — Maliyeye dair tetkikler
Dr. F. Neumark
- 14 — Kamu Maliyesi Teorisi
Prof. Dr. Halil Nadaroğlu
- 15 — Suède
Collection Petite Planète
François - Régis Bastide
- 16 — Les Bulletins de l'économie et des finances
- 17 — L'Organisation du Ministère de l'économie et
Des Finances
(Fransız ekonomi ve Maliye Bakanlığında özel olarak
getirilen bu bakanlığın son durumunu gösteren eser)